

§ 5. Za pripoznanje starostne doklade onim učiteljem učiteljicam), kateri so postali stalni šele po pravomoči tega zakona, je merodajen prvi dan prihodnjega meseca odkar so dobili spričevalo učne usposobljenosti.

§ 6. Ne zavleče se pa pripoznanje poznejše starostne doklade, če se predidoda tudi ni dovolila v navadnem času.

§ 7. Starostne doklade, katere pripoznava dež. šol. svet, ne smejo presegati zneska 600 gld. ter se vračunijo k pokojnini.

§ 8. Ravnatelj, nadučitelj in stalni učitelj, kateri so šolski voditelji, imajo pravico do opravilne doklade. Ista se istotako vračuni k pokojnini. Dobivajo pa ravnatelj trirazrednih meščanskih šol letnih 200 gld. ter za vsako nadaljnjo vzporednico po 25 gld.; vendar ne sme opravilna doklada meščanskega ravnatelja presegati 300 gld. Voditelji, oziroma nadučitelji eno- ali dvorazrednic dobe letne opravilne doklade 75 gld., za vsak razred na več razrednicah pa po 25 gld.; več nego 200 gld. vendar ne sme znašati opravilna doklada učiteljev.

§ 9. Učiteljsko osebje, katero ima le zrelostno izpričevalo, dobi letne nagrade (remuneracije) 420 gld., oni pa, kateri imajo sicer izpit učne usposobljenosti pa so vendar začasni učitelji, dobe s prvim dnem prvega meseca po izpitu plačo najnižje stopnje dotičnega kraja. Pomožni učitelji, kateri nimajo nikakega izpričevala, dobivajo letno nagrado 360 gld.

Zmes.

XXVIII.

Klerikalna revolver-žurnalistika napada slovensko napredno učiteljstvo, kjer le more. Iz muhe napravi slona. Zadnjič nas je poštenjak »Slovenec« radi znanega Tavčarjevega glasovanja hotel po ovinkih proglasiti nelojalnim.

Stavim — — ne bo treba palice! — — Softe so kot jagnjeta, le nekoliko divji in pozabljivi — — a današnja prisega bo držala! — — Ko pa dosežem uspeh, napravim poročilo na divan, kako vzgojujem blagodejno softe in to brez palice — — naredo me gotovo za kadija, celo vizirja, — — popnem se do najvišje časti. Proslavljali me bodo celo neverni kavri!»

Tam od daleč pa zadoni presunljiv krik in vik.

»Pri Alahu — — kaj li je?« sikne stari hodža ter skoči kot mladenič kvišku

»O Mohamed — — o Alah — — li vidijo prav moje opešane oči? — — Ne — — ni mogoče — — da je že res! — — Abdul valja Fehima — — in Adil — po obeh nabija! — — Uničene so moje nade — — o Mohamed — — o Alah!« stoče hodža in si ruje sivo brado. Potrt, uničen stopa v goščo, izvleče krivec in odreže šibo.

Prihodnji dan.

»Salem alejkum — — alejkum modri hodža!« doni vse vprek.

»Nič salem — — nič alejkum — — moder hodža sem pač vedno — — a danes hočem biti najmodrejši! — — Semkaj Fehim — — semkaj Adil — — semkaj

Dne 8. maja t. l. je bil Vilko Mlejn, kurat pri Sv. Ivanu pri Matenji vasi, notranjski rogovilež, brutalen brezobziren agitator itd., pri c. kr. deželnem sodišču v Ljubljani spoznan krivim **hudodelstva razžaljenja Veličanstva** in obsojen na štiri mesece težke, s posti postrene ječe ter povrnitev sodnih stroškov. Ako bi se kaj takega pripetilo kateremu učitelju, stavim dva ožlindrana tisočaka kron proti dvema vinarjema, da bi vsa klerikalna armada vpila na vsa usta: glejte, vsi slov. napredni učitelji so nelojalni! Tak varav sklep napravljajo vedno iz slučaja posameznika na ves stan. Mi ne storimo tega, ali ta slučaj smo pribili v album klerikalcev!

Stara navada je, da klerikalci kujejo vsako najmanjšo zaslugico v deveta nebesa. Jednak slavospev je spis Benkoviča v knjigi »Spomen-cviece«. — »Slovenski duhovniki — gojitelji prosvete«. Evo dva zgleda: »Nje duhovniki so bili pri vseh narodih prvi in najbolj požrtvovalni pionirji kulture«. »Cerkev je bila vedno prijateljica šole«. Koliko je to prijateljstvo vredno, kažejo skušnje in klerikalno časopisje. »Drage volje so odstopili v učne smotre del svojega stanovanja, žrtvovali so v blagor mladine vse svoje duševne moči, pa tudi vsa, itak le skromna (!) gmotna sredstva. Slovenska duhovščina je bila torej že od pamtiveka gojiteljica omike in prijateljica šole.« Kdor ne verjame tega, ne bode zveličan. Med tisoči slov. duhovnikov so se našle tri izjeme, namreč Jurij Japelj, Fr. Pirc in M. Mladič, ki so poučevali tudi v posvetnih predmetih. Iz tega pa sklepa: »**Mnogi** so učili odraslo mladino tudi umnega gospodarstva, sadjereje, živinoreje in drugih praktičnih predmetov.« Med pesniki je nalašč izpuščen A. Aškerc, ali je v sumaričnem izkazu »razni mlajši nadarjeni pesniki,« čeprav so njegove pesmi, izimši S. Gregorčiča, tisočkrat več vredne, ko vse pesništvo klerikalcev. No, nekaj zaslug je pozabil Benkovič še omeniti, kar dodamo tukaj, to so namreč: konzumi, Reiffeisenove posojilnice in — negovanje vraž.

Abdul — — da pritisnemo prisegi še pečat in podpis!« kriči srdito hodža.

In pečatil je čestiti hodža — — tri pečate Fehimu, tri pečate Adilu in tri pečate Abdulu!

Fehim, Adil in Abdul pa so se zvijali med koleni razjarnega hodže in tulili 99. suro korana ki pričinja: »O Mohamed — — o Alah — — o jerum, jerum!« — —

»To je moja zgodbica, efendi«, pristavi hodža; »ta čestihlepni hodža bil sem jaz. Opustil sem hlepenje po vezirstvu pa cenim zopet naš § 24. Pristavim naj le še, da tisti pečati so držali bolje kakor vse prisege.«

Resen sem ponudil hodži drugo skudeljco čorbe, sem nalil si v drugič — — a molčal sem in ničesar več ga nisem vprašal. Molče sva popila čorbo, molče se poslovila.

Zdelo se mi je, da bode zanimala ta zgodbica tudi Ljubljancane, zato sem krenil z Barja sem med vas, da vam podam to sličico. Če je premedla — — oprostite! Barje se mi je pa priljubilo, tako, da se podam nazaj v tiste kraje in ostanem tam koj do onega dne, ko bo moje potovanje končano ter se vrnem — — ne več v Hades — — temveč v nebeški Olimp.

Narodno napredna stranka na Goriškem je imela pred kratkim pri Rebku svoj shod, katerega so mislili klerikalci razgnati. Med rogovileži je bil tudi Slomškar Rustja iz Šempasa, desna roka župnika Grče. Hrustja je tudi znamenit živinozdravnik, razume se v »meštirju« mesarja, samo računi mu ne »štímajo«. Kako temeljito pozna ta veliki ekonom vedo o mleku, priča nastopno. Nekemu kmetu je razlagal to-le: Mlada junica pride lahko do mleka brez teleta tudi do 12 litrov, samo ako je blizu mlad ošliček (ali z dvema nogama ali s štirimi, je pozabil pristaviti), kateri jo toliko časa »güli«, da pride mleko.

Poslali so ga bili na Dunaj, ponujat sadje iz klerikalne zadruge. Na Dunaj je dolga pot in človeka ne poznajo povsodi, pa makari če je še tako sloveč ekonom kakor šempaski Hrustja, poleg tega pa so bile takrat, ko je imel priti cesar v Gorico, izredne varstvene odredbe v veljavi, tako, da se človeku v takih hudih časih lahko pripeti kaj nevšečnega. Šempasci pravijo, da se je pripetilo tudi Hrustiji nekaj takega, ali da govorim s šempasko frazo: pripeljal se je domu »v vozu ki nima koca«.

Naš tovariš g. Št. Ferluga je izzval važno razsodbo Mestni svet tržaški mu ni hotel priznati tretje starostne doklade, zato se je pritožil na upravno sodišče, ki mu je ugodno razsodilo. Če tudi mestni svet ni skrbel za deželno šolsko postavo, tako mora že v smislu državnega šolskega zakona plačati starostno doklado. Živel Agul-Ref!

Nedavno je potovalo 30 bolgarskih učiteljev po Budimpešti, Dunaju, Pragi, Gradcu in Zagrebu. Graško učiteljsko društvo jih radi nacionalnega šovinizma ni slovesno sprejelo, le mestni šolski nadzornik z nekaterimi učitelji so priredili banket, na katerem je neki bolgarski učitelj opeval nemško kulturo, od katere ponesejo košček kot variteto tudi v slovansko Bolgarijo.

Meseca aprila so na Koroškem tožili Dobrovskega nadučitelja A. Dreo, da je baje v šoli razlagal novi katizem, po katerem bi bil 3. zakrament golaž. Vsa zadeva je bila farška intriga, zato je bil tudi oproščen.

Vseučiliški profesor in za zdaj naučni minister Hartel se je pokazal v šolskem odseku velikega nasprotnika ljudskih učiteljev. Zveza privatnih docentov vseučilišč pa priredi letos v Wolfsbergu tečaj za ljudske učitelje. Predavanja se vrše v naravoslovnem in humanističnem ciklusu.

Rešetar I.

Dopisi.

Kranjsko.

Iz Ljubljane. († Ivan Borštnik.) Dne 15. vel. travna je za večno zatisnil oči mož, kateri je skoraj pol stoletja delal na ljudsko šolskem polju v izomiko mu izročene slovenske mladine.

Ta mož je bil vpokojeni nadučitelj v Šmariji g. Ivan Ev. Borštnik.

Rojen dne 15. grudnia 1830 v Cerkljah na Gorenjskem, obiskoval je najpoprej domačo ljudsko šolo. Pozneje so ga poslali v Ljubljano, kjer se je vsposobil za vstop v učiteljsko pripravnico. To je dovršil v Idriji dne 27. mal. srpana 1854. leta ter postal dne 10. vinotoka še istega leta pomožni učitelj, organist in cerkovnik v Vipavi.

Tu je ostal samo dve leti. Te dve leti pa sta bili menda najlepši čas vsega njegovega poznejšega službovanja, kajti prav rad in večkrat je pravil, da ni bil nikjer in nikdar več tako zadovoljen, kakor ravno v Vipavi pri tedanjih dobrih in učitelju prijaznih Vipavcih.

A, kakor rečeno, pustili ga niso dolgo v tem, njemu tolikanj priljubljenem kraju. Dne 16. rožnika 1856. leta mu dojde dekret, glasom katerega se je moral preseliti v istej lastnosti na enorazrednico v Šturijo, kjer pa je imel precej slabše dohodke. V trgu si je prislužil marsikak goldinar s postranskim poukom, v Šturiji pa je vse to odpadlo.

Na enorazrednici v vasi pa je bilo tudi težko samemu ostati. Poročil se je vsled tega še istega leta z Ano Velepíčevo, s katero se je seznanil že na svojem domu v Cerkljah. V Šturiji je ostal samo 1 leto. Od tod je prišel 4. grudnia 1857. leta na Bloke, kjer je imel boljše dohodke, kakor v Šturiji; tu se je dalo nekoliko prosteje dihati. Tu se mu je rodilo tudi šest otrok, od katerih jih je pet umrlo v nežnej mladosti, le ena hči mu je še ostala.

Dne 24. vinotoka 1862. leta je prebil takozvano konzistorjalko ter bil dne 24. svečana ravnotam stalno nameščen.

Na Blokah je bil glede dohodkov zadovoljen, ali druge okoliščine so mu grenile življenje ter ga silile od tam. In res vložil dne 24. rožnika prošnjo za izpraznjeno službo v Šmariji pod Ljubljano, katero so mu tudi podelili.

V Šmariji je deloval skoraj 32 let — prav do svojega vpokojenja.

Bil je v pravem pomenu besede učitelj, zakaj najbolj srečnega in zadovoljnega se je čutil med svojimi učenci.

To pa ni ostalo brez dobrih nasledkov. Kakor otroci, bili so mu tudi stariši popolnoma vdani in mu izkazovali največje zaupanje, vsaj je bil dolgo vrsto let vedno načelnik krajnega šolskega sveta.

Poleg šole mu je bila največja zabava sadjereja. S to se je pečal ves čas marljivo in vzgajal v šolskem vrtu nebroj dreves, katerih sad uživajo že nekdanji njegovi učenci. Zato pa je dobil tudi priznalno diplomo. Da ga je tudi učiteljstvo cenilo, se vidi že iz tega, ker ga je volilo večletnim svojim zastopnikom v c. kr. okr. šolski svet.

Ko se je leta 1877. razširila ondodna šola v dvorazrednico, je bil imenovan nadučiteljem, v kateri lastnosti je ostal do svojega vpokojenja. Njegove zasluge na ljudsko šolskem polju je priznal sam presv. vladar — podelivši mu v znak uspešnega delovanja srebrni križec s krono — dne 3. vinotoka 1883. leta.

Dne 27. grudnia 1898. leta mu je umrla soproga — ravno na dan njegovega godu. Torej mesto veselega vezovanja, bitko tugovanje. Od takrat pa je začel tudi sam vidno pešati in bil je prisiljen si izprositi celoletni dopust v svrhu ozdravljenja. A ozdravil ni več, ampak vedno pešal, in videč, da ne bode več za šolo, je stopil dne 1. kimovca 1900 v stalni pokoj. Zadnji dve leti je prebil pri svoji hčeri v Ljubljani, oslavljen vsled kapi na duši in na telesu. Od 31. prosinca 1901 ni več pustil sobe. Dne 9. vel. travna zjutraj pa je sledil zadnji smrtni udarec na možgane. Pet dni se je mučil v neza-